

Landskap: Småland

Upptecknat av: Carl Suderman

Härad: Kinnared

Adress: Ljungavärd Kalusvik

Socken: Kalusvik

Berättat av: David Johansson

Uppteckningsår: 1938

Född år 1848 i Kalusvik

Kroligen

Uppteckningen rör

Biodling

J Leffa ämne är ej gott att beskriva
 men jag har själv varit biodlare sedan
 över 20 år, och min fader höll alltid
 bi så jag har gjort många försök
 som jag har fått av ovannämnde David
 Johansson han räknades för att vara
 Kalusviks förnämns biodlare i helar
 tid, Vilda bin som är i ihäliga
 bräd fimmis rätt ofta mera för än
 på grund av att skogen gälas mycket
 de ihäliga bräden borttagna, jag har
 en gång begit ut honung ur en

Skriv endast på denna sida!

16 sid.

ihälig trädslam jag skar ut en fyr-
kantig bit bakom trädet där översta
halkverket var fäst och började röka
med lorkad kogödsel vilket var det van-
liga förr så att jag kunde driva
ut himna till konstvärming men ej
alla för de mästa fick stanna i neder-
kanan sedan skar jag ut en del av
halkverket i översta ändan av stoken
där konningen var utan att skada
synglet, vi har också sågat med hela
trädet och sågat av och första hem så
vi har kunnat ha det i bågarden att
ta svärmar av Det vanligaste namnet
på biadling när är (att ha bi)
Skulchanning är i stogsbyggden rätt
vanligt att hitta i synnerhet när man

går och slå gräs på ängar för de byggen
 ett bo i mossen i bland i tuvor med
 långt gräs. Hovningen är vitare än bikhoning
 i bland kan man hitta så mycket
 som ett till två hekter i ett bo, det
 kallade en gammal man för mårshaning
 (mosshaning). Vi brukar i bland då
 vi hittar itäliga stummar som bar varit
 bli i att avskära dem en 90 cm. och rätta
 lock på och botten och använda dem som
 kulurknygar som ständstock. Det vanligaste
 var kulurknygar som flätades i ett stycke
 i spiral, för att få dem jämna och lika
 tjocka drog man kulnen genom en ring
 av järn allt efter som ringens storlek
 var blev knyans tjocklek, ned till
 lämnades en liten öppning flusterhålet

och där rypte ett hål en 3 tum stort-plugg-
hål, som var täpt med en träplugg
bestämnarna gordes olika för att flyggfel
ej skulle ske, Då kypan var färdig
sogs bort lera som slogs sönder och
sällades så det blev som mjöl som
blandades med färsk kogödsel och
som blandades i kops utan vatten till
det blev smidigt melades kypans botten
in och utvändigt och bortades sedan i rolen
när det var bortat blev det hårt som
trä och kypan var fin både innan och
utan, det friddes för vaxmal som ej
kom in i kypan för det var tätt
överallt, Innan den bortade insattes
korset två kors i kypan (byggpinarna
som skulle hålla bakverket) när sedan

svärmen var intagen rättes på kupan
en käft av haln eller graubark som
skaldes av på sommaren och som vreds
ihop som en strut, vilken kunde
hålla i många år, Då kupan ryddes
användes fins råbber eller mjukt vide
senare med rotting, Halmen skulle
vara fin och luktfri från allt det svä-
-raste lukten som gamla biodlare var
rädda för var haln som luktede råbber-
pen (råbberin) om det var någon som
var och sålde holukupan luktede kö-
parna i kupan, Det gick nämligen
ej att få in en svärm i en kupa
som hade lukt av råbber, Då en kupa
var svärmfärdig brukar lisen hänga
utlufar, det kallades att de sköggade sig

En nyfaktning om vinen var att han
hade högsta befälet, och då en svärm
gick ut bradde man att inga bingick
ut förän vinen var utgången, men
om egna erfarenheter är det fel, blev
nyfaktades i draglinn och vaktmanskap
de förra att arbeta på fälten och de
senare att vakta kyrkan. Då det
blev punktllyngel i en kyrka kallades
det punkelvisse, Då på varen då blev
böjadt att dra då de hade frömjäl på
benen kallades att de drag fotingar.
Binas väftiga och isshna rinnslag bröt
ut då de kände ett blånt lei eller
någon luktade sprit, De kände sin vär-
dare väl här ett exempel jag kände en
gammal präst som var bioblare men

sid
4

5325

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

7

Da han var i sin vardagsdräkt stode
de honom rullon men da han kom
från kyrkan och var omklädd gick
han alltid till sina besor och lika
söket blev han choken. Det vanligaste
behandlingar för biskop var våt-jord
gyltja för att hindra svulst,
byggel i kapporna var vilddagg, då bina
fick bygga hur de ville det märkte
av kokorna kallades yngelvax, men det
bina brukade sata till flusterhållet då
de ville ha det mindre kallades bekvax
Den första svärmen kallades för förvär
och så andra och tredjesvärmen, då en kupa
ville svärma mer än en gång det lätet
som då visarna lät höra kallades för
Ställa till svärm, Den vise som lät höra

vid
g

5325

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

8

Kva-Kva roder allt. han ville vara kvar
och sade kvar-kvar och den som sade
ty-ty allt han ville ut och sade ut-ut
Då blev svärmade och var i luften
var det vanligt att bespruta dem med
vatten för att de skulle klara sig
och det förekom bara för några år
sedan jag kom till ett ställe i skogen
byggden då blev svärmade och de
var ute och slog på en kaffebrika
och sköt två skott i båt följd då
blev de ville resa flyga bort för det hordes
att blev skulle ha ett det åskade
och skulle vilja mot hemmet, Den kupa
som svärmade kallades för moderkupa
Då första svärmen som gick ut var en
moderkupa och inbogs i en liten kupa

så att den byggde fort och brukade den svärmen renare på sommaren och den svärm som då blev kallades för jungfrusvärmen. Då bina hade söt sig då de svärmet kallas att de söt sig eller klasat sig. Det vanligaste då man skulle ha in en svärm i en halmkupa var att öso in den med en brägrösked (en stor förläggsked av trä) när de sedan var uppgångna i den nya kupan skulle den stå där tills i solkvällen (då solen höll på att gå ned) sedan lag man litet körsösel och smetakering lottner så att det blev tät, ibland brukade man smeta den nya kupan med honung för att bina skulle gå i den lättare. De vanligaste dragen var väddrag så bina

Drog på stekelbärsbusken (krusbärsbuske)
liuddrag och sedan klävern vilket var
det förnämligaste av alla bätter då än var
för att den släddes så rent, och vint-tyng-
draget, när kläverdraget hade varit
brunnadt de från den fulla kuggan
i en bon, då brukade man blåsa
in rök i flasterhållet och så löpade till
det medan de åt sig smutta för för
gick de ej från den gamla,
De kuggor som skulle vara över vintern
kallades för vinterbäse, De gamla råknade
med att om en kugga skulle stå över
vintern för på den tiden fick de ej nå-
got roker, att de skulle väga minst
ett pund med bi och honung 2,5 kilo
de övriga sladdade råknades till lövs

med svavel, var det gott. När bruka-
de man sätta en bom halvtvå meter under
den fulla vid kläverdrag så att de fick
bygga ned sig då lades den nästa bomning
en i den översta som brunnades de med
och den översta bogs bort som då var
full med bomning. Då bruna slaktades
mattes liket svavel i en täläckast
eller på ropeskyflen sedan lades däri
remsor av linne, sedan grävdes en
liten grop med en klyngig häpp som
stod i botten på gropan på den lades
en svavelremsa som höjdes på och
sedan kusan som sålades med jord
omkring där skulle den stå i fem
tio minuter under tiden knackade man
på kusan så att bruna sörde på sig

sida
12

5325

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

12

och fäll döda ned i gropan som sedan
 höljdes med jord, Sedan nyppskars
 konungen var kuggar och sorterades
 den vackraste lades på fat för att sedan
 silas och allt däligt lades för sig så
 att den konungen som var bland
 yuzelkakorna kunde sitta på
 rätt på, Den fina konungen lades
 sedan i en gryta och värmdes så att
 den blev flytande hölles sedan i
 en skrub som var gjord av en tunn
 handduk som var nypphängd i loket
 sedan kramades den ut med två
 därbill skalad och fina kuggar, som
 så med på ett stort fat i regel ett
 stort bempot, när den stått där ett
 dygn skummades den för då hade var

vid
63

och frångjöl flutit upp och så var den
färdig, Då vaxet skulle beredas då lina
lade lagit ur det som pans lades
det i en säck som kokades i en stor
gryta så vaxet flöt ur säcken vid
kokningen då vattnet sedan var kokat
blev det en skarpa med var på vattnet
som togs upp och lades i en mindre
gryta och smältes om, sedan hällades det
i en hunka av gjutet till det var kallt
då det sedan togs ur var det rent
utan tiller på botten som togs bort
och kastades, närha lager var tunn
så fint som det översta och det an-
vändes till nyvax det finaste använ-
des av skräddare och skomakare, en del
tog och kokades samman med kåda

som användes till plåster vid svärta
sär särskilt till brännmär,
Honnungens användning i husvärdet
spelade en stor roll, det användes
mycket i stället för mjör, och till
att röpa dricka med, även att röpa
vatten med Honnungsvatten att använ-
da i stället för mjölk måltiderna
och som soppvarent vid förkyllning
honnungen förvarades i regel i ellsen-
kärlet då den var kanderad kallades
den för grumad,
De som bedrev biödlning i större
skala kallades för bikung, han
hade då en stor biögd hos sig och
redan många ute i byggen så
kallade läbabi, bikungen ägde

en kupa som någon god vän fick
överha i regel på varen sedan fick
han ståta den och fick häloten av in-
kastet på lösten tog bitningen hem
sin kupa sedan hade de häloten var
då slaktade bitningen sin kupa och
den andre fick häloten av honom
det var bitningar som hade bin
på en 25-50 ställen på en omkrets
som jag känner 6-7 mil, men en
gammal regel var att det skulle gå
örhigt till för annars dog bina
om två goda vännen hade bin
var för sig och de blev ovänner
dog bina och de fick aldrig bli
ovänner om bin för då dog de Om
en gammal bitning då kan härjade

sid
66

5325

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

16

bli kraslig och bina dog då rades
det att hon ej hade långt i gen. att
leva, Bivärmar som man hittade
på sina egna ägor och som kom
rå till honom var alltid tvärt
hin, Om ägaren till svärmen kunde
följa den till den satte sig var det bra
men om han ej det kunde var den som
hittade den ägare till svärmen och
kallades för hittaren.

Nu har jag förändrat alla stildra
bidraget från förr så att jag kunnat

Pell Arlander
Långgård Halvsvite